RELUAREA URMĂRIRII PENALE

Gheorghe TODIREAN

Justiţia este întruchiparea dreptăţii şi adevărului, iar statul este cel care garantează, prin instituirea normelor de drept, mecanismul de funcţionare a instituţiilor împuternicite cu atribuţii de înfăptuire a justiţiei.

Instituţia reluării urmăririi penale constituie remediul procesual prin care procurorul este învestit cu atribuţii de reactivare a cursului urmăririi penale după emiterea ordonanţei, după caz, de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire penală şi/sau de clasare a cauzei, funcţionalitatea căreia are ca scop aducerea procesului penal pe linia de desfăşurare normală.

Convenţia Europeană a Drepturilor Omului, fiind un catalog al drepturilor fundamentale şi una dintre construcţiile cele mai noi ale sistemului instituţional internaţional, în Protocolul 7 art. 4, instituie principiul *non bis in idem* sau, cum mai este intitulat articolul în cauză – dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de două ori.

Analizând cazurile şi condiţiile în care poate fi dispusă reluarea urmăririi penale în coraport cu principiul *non bis in idem,* sesizăm că sunt puse în balanţă două drepturi legitime din dreptul procesual penal, pe de o parte, există dreptul societăţii de a obţine condamnarea oricărei persoane care a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală, iar pe de altă parte, există dreptul acuzatului de a şti dacă procesul penal finalizat nu poate fi redeschis.

În vederea instituirii unui echilibru între sarcinile procesului penal stabilirea adevărului şi exercitarea unei justiţii echitabile dar şi pentru a nu transforma dreptul de a nu fi urmărit sau judecat de mai multe ori pentru aceeaşi faptă într-un drept absolut, ceea ce ar împiedica descoperirea infracţiunilor şi infractorilor, sistemele de drept, inclusiv Convenţia, au reglementat expres derogările admisibile de la principiul *non bis in idem*, care le oferă organelor de urmărire penală posibilitatea de a relua urmărirea penală.

Art.4 al Protocolului nr.7 la Convenţie, pct.64 alin. (1) din Hotărârea Curţii Constituţionale [1], art. 22, art. 287 CPP, prevăd că ordonanţa de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire şi/sau declasare a cauzei poate fi anulată, cu reluarea urmăririi penale, în interiorul termenului de prescripţie de tragere la răspundere penală pentru fapta respectivă, dacă:

1) decizia este afectată de un viciu fundamental;

2) apar fapte noi sau recent descoperite, care existau la data adoptării ordonanţei de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire şi/sau de clasare a cauzei, despre care nu avea cunoştinţă organul de urmărire penală şi care sunt de natură să afecteze hotărârea pronunţată.

Subiecţii abilitaţi cu atribuţii de reluare a urmăririi penale sunt *procurorul ierarhic superior*, în cazul constatării că soluţia de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire şi/sau de clasare a cauzei, a fost afectată de un viciu fundamental, au apărut fapte noi sau recent descoperite care existau la data adoptării ordonanţei de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire şi/sau de clasare a cauzei, dar despre care nu avea cunoştinţă organul de urmărire penală şi care sunt de natură să afecteze hotărârea anterior pronunţată, şi *judecătorul de instrucţie* în

cazul admiterii, plângerii împotriva ordonanţei de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire penală şi/sau de clasare a cauzei, precum şi a plângerii împotriva ordonanţei de menţinere a celei contestate în ordinea controlului ierarhic superior.

Analizând legislaţia în vigoare, dar şi practica judecătorească pe segmentul reluării urmăririi penale, am concluzionat că cercul subiecţilor învestiţi cu atribuţii de reluare a urmăririi penale urmează a fi lărgit, astfel propunem învestirea cu atribuţii de reluare a urmăririi penale a procurorului de caz. În susţinerea acestei idei venim cu următoarele argumente, potrivit Legii cu privire la Procuratură [2], procurorul este persoana cu funcţie de demnitate publică care exercită atribuţiile Procuraturii, prevăzute de Constituţie, de Legea cu privire la procuratură, de alte acte legislative şi de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Procurorul îşi desfăşoară activitatea în baza principiilor legalităţii, imparţialităţii, rezonabilităţii, integrităţii şi independenţei procesuale, care îi oferă posibilitatea de a lua în mod independent şi unipersonal decizii în cauzele pe care le gestionează. Independenţa procesuală a procurorului este asigurată prin garanţii care exclud orice influenţă politică, financiară, administrativă sau de altă natură asupra procurorului legată de exercitarea atribuţiilor sale.

În susţinerea procurorului de caz cu posibilitatea de a relua urmărirea penală vine şi art. 52 din CPP, or procurorul de caz este învestit cu atribuţii de monitorizare a probelor administrate la dosar, astfel este cel care se poate expune cu precizie asupra apariţiei faptelor noi sau recent descoperite ori a unui viciu fundamental care a fost de natură să afecteze ordonanţa de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire şi/ sau de clasare a cauzei.

Reluarea urmăririi penale de către procurorul de caz nu va aduce atingere drepturilor şi libertăţilor persoanelor, garantate de tratatele internaţionale, precum şi de legislaţia naţională, întrucât activitatea sa poate fi supusă controlului din partea procurorului ierarhic superior şi a instanţei de judecată. Astfel, în cazul depistării anumitor încălcări sau omisiuni în urma controlului ierarhic superior, procurorul de caz va fi obligat să execute indicaţiile scrise ale procurorului ierarhic superior sau să execute încheierile instanţei de judecată.

În vederea oferirii legalității acestor propuneri, Codul de procedură penală al Republicii Moldova urmează a fi completat cu următoarele:

1. Art. 52 alin. (1) pct. 22^1 CPP, *procurorul dispune printr-o ordonanță, anularea ordonanței de încetare a urmăririi penale, de scoaterea persoanei de sub urmărire și/sau după clasarea cauzei, cu reluarea urmăririi penale în cazul constatării condițiilor prevăzute de art. 287alin.(1) prezentul Cod.*

2. Art. 287 alin. (1) *Reluarea urmăririi penale după încetarea urmăririi penale, după scoaterea persoanei de sub urmărire și/sau după clasarea cauzei se dispune prin ordonanță de către procuror, dacă se constată că:*

1) Decizia este afectată de un viciu fundamental;

2) Apar fapte noi sau recent descoperite, care existau la data adoptării ordonanței de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire și/ sau de clasare a cauzei, dar despre care nu avea cunoștință organul de urmărire penală și care sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.

3. Completarea art. 287 cu alin. (1^1)CPP, cu următorul conținut, *ordonanța prin care procurorul a dispus anularea, ordonanței de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire si/sau de clasare a cauzei, poate fi supusă controlului din partea procurorului ierarhic superior. Hotărârea procurorului ierarhic superior poate fi contestată de procuror la Procurorul General și adjuncții lui în condițiile prevăzute de Codul de procedură penală.*

Recomandat
Tatiana VIZDOAGĂ, dr., conf. univ.